

Lajos Edina

MŰHELYTANULMÁNY A KÖZJOG ÉS MAGÁNJOG TAPASZTALATAINAK EGYMÁSRA  
GYAKOROLHATÓ HATÁSÁRÓL

Korábban igen kevés publikáció dolgozta fel,<sup>1</sup> hogy a közjogi választási rendszerek kutatásának tudományos eredményeit alig használják fel a magánjog, gazdasági jog tekintetében. Ugyanakkor fordítva is igaz. A magánjog (akár társasági jog) tapasztalatai igen hasznosak lennének a közjog számára. Gondolatfelvetésünk a választási jogra, a kisebbségvédelemre és a tagkizárásra, valamint a választottbíráskodásra irányul.

*Az arányosnak, de nem listásnak besorolható rendszerek igen sok tekintetben zsinórmértéket jelenthetnek.*<sup>2</sup> A hatékony működés és a biztosítékok ideális ötvözése fontos lehet a magánjogi jogalanyok tekintetében is. Leginkább a felügyelőbizottságok, munkavállalói részvételt megtestesítő tisztségek vonatkozásában. Külön körbe sorolhatók a „személyegyesülések” és „vagyonegyesülések”<sup>3</sup> ebben a vonatkozásban (is).<sup>4</sup> A vezető tisztségviselő (elnök, vezérigazgató stb.) – a közjogi rendszer vezetőihez hasonlatosan – a hatékonyság érdekében a többség akaratát kell, hogy maga mögött tudja.<sup>5</sup> A felügyelőbizottsághoz hasonló funkciót betöltő szervek viszont a közbizalom letéteményesi, minél nagyobb réteg támogatottságát kell, hogy élvezzék.<sup>6</sup> Vagyonegyesülés esetében a mondjuk 30%-os részvénytájjal járhatna 30 darab szavazólap, lehetővé téve a kumulatív szavazást.<sup>7</sup> A gazdasági társaságok, egyesületek

<sup>1</sup> Cservák Csaba: A közjogi választási rendszerek tanulságai a tág értelemben vett civiljog tekintetében, in Homicskó Árpád Olivér – Szuchy Róbert (szerk.): *Studia in honorem Péter Miskolczi-Bodnár 60*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.

<sup>2</sup> A sajátos választási rendszerekről ld. még Cservák Csaba: Unconventional Electoral Systems: And The Hungarian Solution, *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, Vol. 6, Issue 2, 2017, 21–29.

<sup>3</sup> A jogi személyek e két típusáról ld. Pokol Béla: *Középkori és újkori jogtudomány*, Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2008, 165.

<sup>4</sup> Utóbbiakhoz ld. Sárközy Tamás: A gazdasági jog és az új Polgári Törvénykönyv, *Gazdaság és jog*, XX. évf., 2012/3, 3–7.

<sup>5</sup> A többségi választási rendszer tanulságai a figyelembe veendő álláspontom szerint, ugyanis a magánjogban sem szerencsés megoldás, ha a jogi személy vezetése csak relatív többséget tudhat maga mögött. E szempontból érdekes lehet az Ausztráliában elterjedt alternatív választási rendszer, amelynél szintén rangsorolni kell a jelölteket. Ha az elsődleges szavazatok alapján nincs abszolút győztes, az így utolsó jelölt szavazólapjain lévő másodlagos preferenciákat hozzáadják a többiek szavazatszámához, aztán ha kell, a harmadlagosakat is, s így tovább, amíg valaki el nem ér a voksok 50%-a fölötti eredményt. (Elsőre hasonlónak tűnhet e módszer az alább részletezendő szavazatátruházó rendszerekre, a legfőbb különbség talán, hogy itt fel sem merülhet arányosság, ugyanis csupán egyvalaki juthat mandátumhoz.)

<sup>6</sup> Vö. Szuchy Róbert: A gazdasági társaságok társadalmi felelősségvállalása, in Szalma József (szerk.): *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken*, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 2014, 287–304.

<sup>7</sup> A magyar önkormányzati választásokon alkalmazott kislistás, új nevén egyéni listás rendszer (melyekhez képest csak fokozati különbség van a megszerezhető mandátumok számát tekintve) egy relatív többséginek besorolható rendszer. E szakirodalom által blokkszavazásnak is nevezett modell lényege: a választónak annyi szavazata van,

aspektusából is fontos lehet, hogy a szavazási lehetőség minél ordinálisabb legyen.<sup>8</sup> *Az ilyen jogi személyek vonatkozásában természetesen a tagok nem pártokba, legföljebb érdekcsoportokba tömörülnek.*

A civiljogi szervezetek (társaságok) leginkább a blokkszavazást alkalmazzák. A magyar önkormányzati választásokon alkalmazott kislistás, új nevén egyéni listás rendszer (melyekhez képest csak fokozati különbség van a megszerezhető mandátumok számát tekintve) egy relatív többséginek besorolható modell. E blokkszavazásnak is nevezett modell lényege: a választónak annyi szavazata van, ahány mandátumot lehet szerezni a körzetben, a helyeket pedig relatív többségi sorrendben osztják ki. (Ez lényegében azt jelenti, hogy kis relatív többségű körzeteket összevonnak egy nagyobb relatív többségű körzetté.) A spanyolországi helyhatósági és japán választásokon korábban bevált a *limited vote* (korlátozott szavazás), rövidítve LV, sajátos, félarányosnak besorolható modellt jelent.<sup>9</sup> E módszer logikája, hogy a *több* egyéni jelöltre lehet szavazni, hasonlóan az ún. kislistás rendszerekhez, egy választópolgárnak viszont egy kerületben valamennyivel kevesebb szavazata van, mint ahány mandátumot a körzetben kiosztanak. (Például mondjuk egy körzetben 3 szavazat és 5 mandátum) Ez miért arányosabb, mint a többséginek számító kislistás modell? Az utóbbi rendszerben, ha egy érdekcsoport egyértelmű „túlerővel” rendelkezik az adott szavazók között, akkor általában az összes támogatója minden szavazatlehetőségét ezen csoport tagjainak adja. Így ezek a jelöltek (mondjuk 30 %-os támogatottsággal) mind megelőzik a többieket (akár 20-25%-kal rendelkezőket). Viszont a korlátozott szavazás rendszerében több mandátum kerül kiosztásra, mint ahány szavazatuk a „többségieknek” van, ezáltal a másik csoport jelöltjei, ha kevesebb szavazattal is, de képviseltetve lesznek. (Általában ilyen rendszerben a pártok annyi jelöltet indítanak, ahány szavazati lehetőség van, máskülönben egymástól vennék el a voksokat. Természetesen ez zsinórmérték lehetne egy jogi személyen belüli érdekcsoportok tekintetében is.)<sup>10</sup> Az SNTV-t (szintén korábbi Japánban) az LV egyik alkategóriájának tartják, ahol egy

---

ahány mandátumot lehet szerezni a körzetben, a helyeket pedig relatív többségi sorrendben osztják ki. A blokkszavazás „alkategóriája”, *kumulatív* egyéni rendszer annyiban különbözik a kislistástól, hogy a választópolgár akár az összes szavazatát kumulálhatja egyetlen jelöltre.

<sup>8</sup> A kategorikus szavazásnál a választópolgárnak ellentmondás-mentesen („köntörfalazás nélkül”) ki kell mondania, kifejezetten melyik jelöltet választja; voksait nem oszthatja meg jelöltek között, nem eszközölhet a sorrendiségen változtatásokat. Határozottan állást kell foglalnia. Az ordinális voksolásnál a szavazó ezzel szemben jobban válogathat, sorrendiséget állíthat fel, illetőleg aszerint szavazhat, kit szeret jobban, kit kevésbé, kit még kevésbé. Nem kell kifejezetten egy párt (jelölt) mellett letennie a garast.

<sup>9</sup> Arend Lijphart: Választási rendszerek: típusok, formák, fejlődésvonalak, In Fábíán György – Kovács László Imre: *Választási rendszerek*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997, 69–85.

<sup>10</sup> Az említett LV-módszer például kiváló eszköz a munkavállalói részvétel megvalósítására, mert ennek segítségével nem csupán egyetlen érdekcsoport juttathatja be támogatóit. A munkavállalói participációról ld. Sándor István: *Tanulmányok a társasági jog területéről*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015, 133.

választónak csupán egy szavazati joga van egy többmandátumos körzetben. Tegyük hozzá, hogy a két modellt nem vonhatjuk egy tekintet alá, mert a többes szavazat, a szavazatmegosztás lehetősége miatt lényegi ismérve egy rendszernek, klasszifikációs szempontként élesen megkülönböztethetően az egyszavazatos rendszerektől. Úgy is fogalmazhatnánk jelképesen, hogy az 1 és a 2 között jóval nagyobb a különbség, mint a 2 és a 3 tekintetében. (Az SNTV igen kockázatos lehet a (főleg nagy) pártok számára, mivel támogatottságuk előzetes feltérképezésének igen alapos voltát előfeltételezi. Ugyanez igaz egy társaság tagjai vonatkozásában is. Ha támogatottságukhoz képest kevesebb jelöltet állítanak, akkor jó néhány rájuk leadott voks mintegy feleslegesnek bizonyul, nem hasznosulva mandátumként. A túl sok jelölt esetén pedig kiolthatják egymás esélyeit, egy „nevető harmadik” idegen győzelmét elősegítve. A csoport (párt) így a támogattságánál kevesebb mandátumhoz juttatva.<sup>11</sup> *Kiválóan alkalmazható lehet viszont ezen rendszer egyesületek elnöksége, választmánya létrehozására.*

Az egyének közötti választás és az arányosság pozitívumait egyaránt hordozza a *szavazatátruházó módszer*, amelyet Írországban vezettek be, majd Máltán is átvették. A többmandátumos kerületekben az állampolgároknak rangsorba állítva annyi jelöltre kell voksolniuk, ahányan a körzetben mandátumot szerezhettek.<sup>12</sup>

6. A szavazás lezajlását követően határozzák meg az elosztás alapját jelentő *Droop*-kvótát.<sup>13</sup> Ezt úgy számítják ki, hogy a választókerületben leadott összes érvényes szavazatot elosztják a megszerezhető mandátumok száma plusz eggyel, majd az így kapott számhoz hozzáadnak egyet. Az a jelölt, akire az így kapott – elsődleges – szavazatok összege eléri a *Droop*-kvótát, mandátumot szereznek.

7. Ha nem lehet ezen eljárás alapján az összes mandátumot kiosztani, újabb számítás következik. A már megválasztott képviselők szavazólapjait újra elosztják az azokon szereplő

<sup>11</sup> Fábíán György – Kovács László Imre: *Voksok és mandátumok*. Villányi úti könyvek, Budapest, 1998, 44.

<sup>12</sup> Ld. Cservák Csaba: Választási rendszerünk a jogösszehasonlítás és a reformlehetőségek tükrében, *Jogelméleti szemle*, 2001/3.

<sup>13</sup> Néhányan ezt keverik a *Hagenbach-Bischoff*-kvótával. A különbség egyrészt az, hogy utóbbinál a hányados egész részét vették figyelembe, és nem kerekítették fel, illetve adtak hozzá egyet, ha egész szám jött ki, mint Írországban. (Ez sok szavazatnál természetesen nagyon kis különbséget jelent a két kvóta között.) Másrészt a *Hagenbach-Bischoff*-formula nem csak kvótaként, hanem egész mandátumelosztó formulaként is ismeretes, mint a hazai rendszerben. Ilyenkor két mandátumelosztó szakasz létezik; a másodikban a még ki nem osztott mandátumokat legmagasabb átlag módszerrel rendelik az egyes pártokhoz. (Nálunk utóbbihoz hasonló a rendszer, de nem az egyszintű rendszer második elosztó köréeként, hanem a kétszintű rendszer második szintjén alkalmazzák a *D'Hondt*-módszert. Tehát árnyalatnyi különbség itt is van.) A fogalmak elhatárolásáról ld. Fábíán–Kovács: *Voksok és mandátumok*, 37–38.

másodlagos szavazatok alapján, de csak egy arányszámmal megszorozva növelik meg a másodikként rangsorolt jelöltek szavazatszámát.

$$\text{Ezen érték} = \frac{\text{a megválasztott képviselő szavazatainak száma} - \text{Droop-kvóta}}{\text{a megválasztott képviselő szavazatainak száma}}$$

Akinek az e számmal megnövelt szavazatmennyisége eléri a kvótát, mandátumot szerez.

8. Ha így sem osztják ki az összes mandátumot, törlik a legkevesebb elsődleges voksot kapott jelölt szavazatait, s annak szavazólapjait a másodlagos preferenciák alapján elosztják a még be nem jutottak között. Akik így elérik a *Droop*-kvótát, bejutnak a parlamentbe.

9. Ha nem sikerült a fentiek alapján betölteni az összes helyet, a 2. és 3. pont szerint megválasztottak szavazólapjait a másodlagos és harmadlagos preferenciák alapján osztják újra az előbbi módszer szerint. Akiknek ezzel az eljárással jön ki a *Droop*-kvóta, mandátumhoz jutnak.

10. Ha esetleg még így is maradna kiosztatlan mandátum, az egész metódus folytatódik, amíg kell.

Az arányosság letéteményese, hogy a másodlagos/harmadlagos preferenciák is figyelembe veendők. Általában az előbbi rendszert egyértelműen arányosnak sorolják be.<sup>14</sup> Az arányosság lényege, hogy a képviseleti szerv összetétele minél inkább feleljen meg a választók összegzett akaratának. Ennek mérése azonban akkor lehetséges, ha egyértelműen meg tudjuk állapítani országosan összesítve a választók akaratát. (Illetve egy jogi személy szavazati jogú tagjainak akaratát.) Erre csak kategorikus szavazásnál van mód, hiszen ordinális voksolás esetében az elsődleges, másodlagos, harmadlagos preferenciák szerinti szavazatok egylényegűnek tekintése problémás.

További probléma, hogy arányos választási rendszer esetében az arányosságnak egy párt vonatkozásában kell fönnállnia – a szavazatátruházó modellben maga a párt semminemű kompenzációt sem kap jelöltjei után. „Arányosításon” azt szokták ennek kapcsán érteni, hogy a választópolgárok másodlagos (harmadlagos) preferenciáit is figyelembe veszik. Az

<sup>14</sup> Ld. Douglas W. Rae: A választási rendszer változó elemei, in Fábíán György – Kovács László Imre (szerk.): *Választási rendszerek*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997, 63.

arányosító tényező mondhatni a szavazói magatartás lehet, amennyiben egy bizonyos csoport által támogatott jelöltekre voksolnak.

Még fokozottabban láthatjuk ezt, ha belegondolunk, egy civiljogi szervezet esetében is alkalmazhatjuk a fenti választást. Itt még problémásabb annak mérése, hogy mennyire arányos az eredmény. Az azonban szinte bizonyos, hogy igazságos, reprezentatív és az adott társaság kisebbségét is képviselőhöz juttatja. Míg a polgári jogi értelemben vett jogi személyeknél szinte kivétel nélkül a kislistás (egyéni listás) választást alkalmazzák, amely mindig egy adott szűk érdekcsoport vezető szervezetbe való bejutását mozdítja elő. Kijelenthetjük, nem egyszerűen arányos rendszerről van szó, hanem egészen sajátlagos, a szavazók másodlagos preferenciáit is figyelembe vevő, összetett, súlyozott számítási módozatról.

Az előbbi elemzés után arra kell rátérnünk, hogy a gazdasági jog, magánjogi tanulságai pedig a közjog számára lennének érdekesek. Ezen kérdéskör további hazai kutatásokat érne meg.<sup>15</sup>

A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. Kizárási per kétszemélyes társaságnál nem indítható. Nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik. Kizárási esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik (Ptk. 3:107. §).

A tag kizárása iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárási okát megjelölő határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat. Az előbbieket szerinti határozaton alapuló keresetet a legfőbb szerv határozatának meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kell megindítani. A bíróság az érintett tag tagsági jogait – kérelemre – a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos

<sup>15</sup> Ilyennek tekinthetjük például a közjogi értelemben vett kisebbség védelmét. Ezen aspektus civiljogi megközelítéséről ld. Miskolczi-Bodnár Péter: Az új társasági törvény módosult kisebbségvédelmi szabályai, in Pusztahelyi Réka (szerk.): Miskolci konferenciák 2006-2007, A magánjogi kodifikáció eredményei, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2008, 39–72.

Hasonlóan megfontolandó lenne néhány esetben a választottbíráskodás logikája. Például olyankor, ha két pólusú parlamenti erőviszonyok esetében egyes független tisztségek jelölésében nem tudnak a pártok megegyezni. (Nem lenne ördögtől való ilyenkor, ha a megválasztott független tagok jelölnék az elnököt. Akár médiakuratóriumok, választási bizottságok esetében.) Utóbbihoz ld. Boóc Ádám: *A választottbíró megválasztása és kizárása a kereskedelmi választottbírói eljárásban*, Doktori értekezés, KRE, Budapest, 2008, különösen 422–431., ill. Szabó Imre: *A választottbíráskodás hazai fejlődése és a polgári perrendtartás rekodifikációja*, in Nagy Csongor István (szerk.): *Liber Amicorum János Martonyi = Ünnepi kötet Martonyi János tiszteletére = Festschrift für János Martonyi = Mélanges en l'honneur du János Martonyi*, HVG-ORAC, Budapest, 2014, 118–127.

érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti. A felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a tagok egymás közötti viszonyában akkor sem terheli, ha a társaság tartozásaiért harmadik személlyel szemben köteles helytállni. A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről (Ptk. 3:108. §).

Egyes megközelítések szerint a fentiekből a közjog számára is zsinórmérték származhat. A szabad mandátum egyértelmű pozitívuma, hogy az önálló személyiségek véleményének ad teret a „mindenható” pártok rendszerének hatalomkoncentrációjával szemben, amely még a kormány és a parlament között csak elviekben létező hatalommegosztást is megakadályozó, egy csomópontban összefutó hatalomkoncentrációval szemben. A képviselők a frakciótól a tekintetben függenek, hogy a parlamenti, bizottsági tisztségeket a képviselőcsoport juttatja nekik, míg a frakcióból való kizárás a jelenleg hátrányos, infrastrukturálisan (lásd frakcióközpontú apparátus és támogatás!) kellemetlen helyzetben lévő függetlenek közé sodorhatja őket. Tehát egy olyan modellt kellene kidolgozni, amely az előbbi problémákat, a képviselő „kézi vezérlését” és a frakció-párt közöttes ellentéteket egyetemleg kiküszöböli.<sup>16</sup>

*De lege ferenda* ez úgy képzelhető el, hogy a képviselőket a frakció önmaga nem zárhatná ki. A kizárást a párt kezdeményezhetné egy erre jogosult szervnél.<sup>17</sup> Ez lehetne a Nemzeti Választási Bizottság vagy a bíróság, esetleg egy második kamara vagy külön e célra föllállított testület. A kizárás indoka lehetne az, hogy a képviselő állásfoglalásával *lényegesen* eltért a párt választási programjától, vagy pedig a párt vezetésével szemben *gyökeresen* eltérő magatartást tanúsított. A fentieket a pártnak kellene bizonyítania. A képviselőnek joga lenne védekezését előadni, például, hogy nem az ő, hanem a párt tért el az eredeti irányvonalától. A kizárás kimondása magában foglalná a mandátumtól való megfosztást is. (Esetleg a pártvezetőséggel szembehelyezkedő képviselő, akinek pártprogramtól való eltávolodása nem bizonyítható, megtarthatná mandátumát.)

Egy másik érdekes összetevő témánk szempontjából a magánjogi (társasági jogi) és közjogi szabályok összevetése *a kisebbségvédelem tekintetében*.<sup>18</sup>

<sup>16</sup> Cservák Csaba: A parlamenti képviselők visszahívhatósága, *Jogelméleti szemle*, 2002/3.

<sup>17</sup> Ld. még ehhez Samu Mihály: *Alkotmány, alkotmányosság, alkotmányozás*, Korona Kiadó, Budapest, 1997, 190.

<sup>18</sup> Ilyennek tekinthetjük például a közjogi értelemben vett kisebbség védelmét. A kérdéskör civiljogi megközelítéséről ld. Miskolczi-Bodnár: *Az új társasági törvény*, 39–72.

A gazdasági társaság azon tagja vagy tagjai, akik együttesen a *szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkeznek*, az ok és a cél megjelölésével bármikor kérhetik a társaság legfőbb szerve ülésének összehívását vagy a legfőbb szerv ülés tartása nélküli döntéshozatalát. Ha az ügyvezetés a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem intézkedik a legfőbb szerv ülésének a lehető legkorábbi időpontra történő összehívása érdekében, illetve nem kezdeményezi az ülés tartása nélküli döntéshozatalt, az ülést az indítványozók kérelmére a nyilvántartó bíróság hívja össze, vagy a nyilvántartó bíróság felhatalmazza az indítványozókat az ülés összehívására, illetve az ülés tartása nélküli döntéshozatal lebonyolítására. A várható költségeket az indítványozók kötelesek megelőlegezni. A gazdasági társaság legfőbb szerve a kisebbség kérelmére összehívott ülésen vagy az ülés tartása nélküli döntéshozatal során dönt arról, hogy a költségeket az indítványozók vagy a társaság viseli-e (Ptk. 3:103. §).

Amennyiben a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, amely szerint az utolsó beszámolót, illetve az utolsó két évben az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos valamely gazdasági eseményt vagy kötelezettségvállalást ezzel külön megbízandó könyvvizsgáló vizsgálja meg, ezt a vizsgálatot a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező tagnak vagy tagoknak a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül benyújtott kérelmére a nyilvántartó bíróság a társaság költségére köteles elrendelni és a könyvvizsgálót kijelölni. A kérelem teljesítését a nyilvántartó bíróság megtagadja, ha a kisebbségi jogokkal a kérelmet előterjesztő tagok visszaélnék. A vizsgálat a társaság könyvvizsgálója nem bízható meg. A vizsgálat költségeit az indítványozók kötelesek előlegezni. A vizsgálat költségeit a társaság viseli, kivéve, ha az indítványozók a vizsgálatot nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezték (Ptk. 3:104. §).

Ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, hogy a társaságnak valamely tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag, továbbá a könyvvizsgáló ellen támasztható követelését érvényesítsék, a követelést a szavazati jogok öt százalékával rendelkező tagok a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül a társaság javára maguk is érvényesíthetik (Ptk. 3:105. §).

Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely a jelen fejezet rendelkezéseitől a kisebbség hátrányára tér el (Ptk. 3:106. §).

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy míg a közjogi normák a kisebbségek adott testületbe való bekerülését segítik elő, addig a társasági jogi szabályok a már eleve létrejött kisebbségnek adnak jogokat a főszabály szerinti többségi döntéshozatal kiigazítására. Az azonban párhuzam,

hogy az 5%-os küszöböt elért pártoknak a parlamentben biztosítani kell a jogot a frakcióalapításra.<sup>19</sup> A hatályos szabályok pedig a legtöbb eljárási jogosultságot a frakciókhoz kötik, a független képviselőknek mind a beszédidejük, mind a bizottságokban való részvételük korlátozott.<sup>20</sup> Megfontolandó lenne a társasági joghoz hasonlóan még több jogot biztosítani a legalább parlamenti 5%-kal rendelkezők képviselőinek, bár ez az érzékeny téma bizonyára sok vitát váltana ki.

Szintén etalonnak lehetne tekinteni néhány esetben a választottbíráskodás logikáját a közjogi bíráskodás tekintetében.<sup>21</sup> Például olyankor, ha a (túlzottan) bináris pólusú parlamenti erőviszonyok esetében egyes független tisztségek jelölésében nem tudnak a pártok megegyezni. Reális alternatívaként felmerülhetne ilyenkor, hogy a megválasztott független tagok jelölnék az elnököt.<sup>22</sup> Akár médiakuratóriumok, választási bizottságok esetében.

---

<sup>19</sup> Ld. 27/1998. (IV. 15.) AB határozat

<sup>20</sup> A független képviselők hátrányosabb helyzete különösen az alábbi tekintetben manifesztálódik: az Alaptörvényben biztosított jogosítványok (kérdés, interpelláció) nem teljes érvényesülése, a házszabályi rendelkezésekben biztosított egyéb képviselői jogok csorbítása, illetve a csak frakciókon keresztül gyakorolható „közvetett” képviselői jogosultságok, így különösképpen a közjogi tisztségekre való jelölési jog elérhetetlensége. Ld. Cservák Csaba – Szabó Zsolt: Gondolatok a független képviselők helyzetéről de lege lata és de lege ferenda, *Jogelméleti szemle*, 2015/1, 13.

<sup>21</sup> Utóbbihoz ld. Boóc: *A választottbíró megválasztása és kizárása*, 422–431., ill. Szabó Imre: *A választottbíráskodás*, 2014, 118–127.

<sup>22</sup> A klasszikus a mindent befolyásoló „bináris kódtól” (jobboldal/baloldal) való eltérésként értékelhetjük a sajátos, kissé a választottbíráskodásra emlékeztető megoldást Bosznia-Hercegovinában. Az alkotmánybíróság 9 tagjából 3-at az Emberi Jogok Európai Bíróságának elnöke nevez ki. További kitétel, hogy e tagok nem lehetnek sem az adott állam, sem a szomszédos országok állampolgárai. Ld. Cservák Csaba: *Az alapjogokat érvényesítő intézményrendszer*, Debrecen, Lícium-Art Könyvkiadó, 2018, 106.



BIBLIOGRÁFIA

BOÓC Ádám: A választottbíró megválasztása és kizárása a kereskedelmi választottbíróági eljárásban, Doktori értekezés, KRE, Budapest, 2008.

CSERVÁK Csaba: A közjogi választási rendszerek tanulságai a tág értelemben vett civiljog tekintetében, in Homicskó Árpád Olivér – Szuchy Róbert (szerk.): *Studia in honorem Péter Miskolczi-Bodnár 60*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.

CSERVÁK Csaba: A parlamenti képviselők visszahívhatósága, *Jogelméleti szemle*, 2002/3.

CSERVÁK Csaba: Az alapjogokat érvényesítő intézményrendszer, Debrecen, Lícium-Art Könyvkiadó, 2018.

CSERVÁK Csaba – SZABÓ Zsolt: Gondolatok a független képviselők helyzetéről *de lege lata* és *de lege ferenda*, *Jogelméleti szemle*, 2015/1.

CSERVÁK Csaba: Unconventional Electoral Systems: And The Hungarian Solution, *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, Vol. 6, Issue 2, 2017.

CSERVÁK Csaba: Választási rendszerünk a jogösszehasonlítás és a reformlehetőségek tükrében, *Jogelméleti szemle*, 2001/3.

FÁBIÁN György – KOVÁCS László Imre: Voksok és mandátumok. Villányi úti könyvek, Budapest, 1998.

LIJPHART, Arend: Választási rendszerek: típusok, formák, fejlődésvonalak, In Fábíán György – Kovács László Imre: *Választási rendszerek*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997.

MISKOLCZI-BODNÁR Péter: Az új társasági törvény módosult kisebbségvédelmi szabályai, in Pustahelyi Réka (szerk.): *Miskolci konferenciák 2006-2007*, A magánjogi kodifikáció eredményei, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2008.

POKOL Béla: Középkori és újkori jogtudomány, Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2008.

RAE, Douglas W.: A választási rendszer változó elemei, in Fábíán György – Kovács László Imre (szerk.): *Választási rendszerek*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997.

SAMU Mihály: Alkotmány, alkotmányosság, alkotmányozás, Korona Kiadó, Budapest, 1997.

SÁNDOR István: Tanulmányok a társasági jog területéről, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015

SÁRKÖZY Tamás: A gazdasági jog és az új Polgári Törvénykönyv, *Gazdaság és jog*, XX. évf., 2012/3.

SZABÓ Imre: A választottbíráskodás hazai fejlődése és a polgári perrendtartás rekodifikációja, in Nagy Csongor István (szerk.): *Liber Amicorum János Martonyi = Ünnepi kötet Martonyi János tiszteletére = Festschrift für János Martonyi = Mélanges en l'honneur du János Martonyi*, HVG-ORAC, Budapest, 2014.

SZUCHY Róbert: A gazdasági társaságok társadalmi felelősségvállalása, in Szalma József (szerk.): *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék*, 2014.